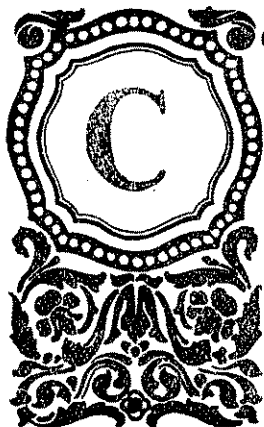

ELS SINGULARS ANECDÒTICS

(NOVA SÈRIE)

PERE CAVALLÉ

COM a escriptor, no he gaudit mai tant com en la confecció d'aquestes biografies, i, a l'ensem, no he patit mai tant. He gaudit, perquè amb el meu treball vaig formant una col·lecció de memòries íntimes dels meus amics i de mi, que de tota la labor meva serà la cosa que podrà tenir més interès per als joves aspirants que ens vegin succeïnt a nosaltres, i per als qui vulguin documentar-se en fets o detalls personals de la vida dels intel·lectuals de la nostra època, en aquest país que es té tan descuidada la literatura biogràfica; i he patit extremadament en aquesta meva missió, en primer motiu perquè, per a parlar dels meus confreres artistes, en molts he hagut de recordar tantes desventures explicant la seva dolorosa lluita entre el seu ideal i el món real, devent fer reviuire davant d'aquest tribunal d'ànimes heroiques que es diu la Posteritat el suplici de tants màrtirs que si per la seva obra positiva no podran ésser jutjats en legió d'honor, pel seu esperit encès per l'anhel i sacrificat pel turment són dignes de reconèixer-los de la família dels genis, que la natura en son

germen la fa produïr més que no vol salvar la fortuna. I això ho he hagut de ressenyar pagant-ho del meu repòs i de la meva salut, i com a personatge que no ha pogut tenir lloc preferent en el banquet de la vida, o com a esclau en aquest món on alguns han nascut per a ésser víctima i altres per a desempenyar-ne el paper, i no havent mai conegut la facilitat de l'escriptor, perquè la meva ploma sempre ha obrat feixuga, frenada per moltes idees i molts sentiments que viuen en el meu ésser no trobant el degut medi d'expressió amb les lletres.

Ara fixaré la nota optimista parlant del meu antic company Pere Cavallé, un dels menys anecdòtics de la nostra plèiade iniciada a Reus, per la seva vida sempre recta i precisada dins la monotonia de l'ambient provincià, però un dels més remarcats en la seva obra, per la seva voluntat constant i el seu treball espiritual. Si Kant—segons Heine—no tenint història com a home, no havent deixat quasi mai la seva petita ciutat i fent cada dia la mateixa missió en igual regla, no va mancar d'ésser gran filòsof, el nostre amic—en el sentit pertanyent—havent sempre permanescut com a fidel reusenc en la seva nadiua població, en la qual ha tingut confiats importants càrrecs, com a literat també es distingeix entre els intel·lectuals catalans de la nostra època.

D'ençà que el conec, de quan se podia

dir que nosaltres tot just sortíem de la infantesa, que treballa. Era en l'any 1898 que en companyia d'un altre jovenet—el malaurat compatriota seu Josep Tous Puey—va comparèixer a la botiga d'impresca i llibreria que llavors el meu germà tenia establerta a Reus, i ja va llegir-nos un quadro dramàtic que havia escrit, *Justícia de la Terra*, que se li va estrenar en el teatre de la societat «El Alba» en una funció organitzada per uns joves aficionats que s'hi dedicaven amb fe i condicions—especialment el director, Agustí Cubells—i hi acudírem tots nosaltres, tota la colla d'aspirants que ens reuníem en la botiga de l'Aladern, contents de veure apuntar el fruit d'aquella esperança que de cada producció de l'amic va anar avençant fins a arribar a la seva maduresa.

En aquell mateix any va fundar un periòdic, que, no obstant i nomenar-se *Lo Ventall*, per ésser, en principi, donat al públic sols com a setmanari humorístic i propi de l'estiu, va anar prenent importància amb caràcter de revista literària, adequada a la joventut de llavors, col·laborant-hi gent que ara brilla en el món de les lletres catalanes i el memorable Hortensi Güell, a instàncies del qual va canviar de nom aquella publicació, intitulant-se després *Lo Lliri*.

Entant, l'animós Pere Cavallé, havia escrit un drama en dos actes, *Promesa d'Amor*, i també va estrenar-se en la societat on actuaven aquells joves aficionats, havent-se dalit tots ells per a prendre part en la representació d'aquella obra. Recordo que en ella l'autor tingué l'acudit de batejar els personatges amb nom igual que el d'amics nostres, i en sentir-los conjuminats veient la funció, ja podeu pensar que fins allò ens interessava.

En l'any 1899, la societat «La Palma» va fer sortir un periòdic literari, nomenat com ella—semblant a successor de *Lo Lliri*—que igualment el dirigí Pere Cavallé, contribuint-hi amb els seus assaigs una infinitat de joves escriptors de Reus i de Barcelona. I quan en el 1901 el CENTRE DE LECTURA

va emprendre per altra volta la publicació de la seva REVISTA, el nostre amic ja fou un dels seus principals cooperadors, afanyant-se a aportar-hi l'estimable valor dels seus treballs i dels de tots nosaltres els qui començàvem a presumir en l'esclat de nostra flor, rebent sempre simpàticament la invitació del nostre confrare Pere Cavallé, essent-nos un alicienc estimulador la REVISTA, que en aquella època continuà veient la llum durant alguns anys i seguirem col·laborant-hi en via d'anhel, recordant-ho ara amb dolcesa, encara que en passar per aquelles pàgines la vista amb ulls de l'experiència que ens ha fet homes llegim aquells nostres escrits impresos somrient a la nostra incipiència de nois.

La primera obra d'importància que va escriure Pere Cavallé, va ésser el drama *Aubada i Posta*, que es publicà abans d'estrenar-se, en l'any 1905, en la biblioteca «Foc Nou» que llavors Miquel Ventura Balañà va fundar a Reus. El patriarcal Ignasi Iglesias ne va fer adonar als seus compatriotes de Sant Andreu de Palomar que li havien estrenat les seves primeres obres, en un teatre d'aquell barri de Barcelona, i tots s'animaren a posar allí en escena aquella producció del nostre amic reusenc, que se li va organitzar una funció en honor, acudint-hi ell a celebrar una festa d'agraïment i començant a fer la seva definitiva entrada en la gran ciutat l'obra del literat que treballava amb fe constantment sense abandonar la seva població provincial, essent, per al tal, com una consagració en el món de la intel·lectualitat catalana amb la coneixença i l'aplaudiment de la joventut barcelonina que s'hi reuní, apadrinant-ho un autor i uns actors d'història en el teatre català modern, i en el mateix lloc on, alguns anys endarrera, s'havien estrenat *Fructidor* i *Els Primers Freds*, acompanyant-hi una conferència Joan Pérez-Jorba en una d'aquelles ocasions.

Poc després, Pere Cavallé, va estrenar a Reus un drama en un acte, *Brossa*, que ja l'havia esbossat en una poesia que publi-

cà en un periòdic local. I en l'any 1908 va anar a donar una conferència en l'«Associació Nacionalista Catalana» de Barcelona, desenrotllant el tema *Catalunya-Ciutat*, exposant el seu comentari sobre fantasies i realitats del catalanisme en aquell temps i complint—com ell digué—un deure de patriotisme.

En el 1914 va estrenar una comèdia dramàtica, que la va nomenar *Els Mesquins*, on se remarquen fins a l'extrem les copdícies humanes, amb grans pinzellades i frases que fereixen. Jo no l'he vista representar, però, llegint-la, considero que en ésser jogada damunt les taules deu fer un efecte depriment sentir parlar aquells personatges amb aquelles expressions i aquell neguit tan propis de l'egoïsme, que per ésser tot tan viu i crudel, vénen a donar una idea molt miserable de la societat, amb tot el poder de la tragèdia real, esgarrifosa tragèdia, encara que l'autor la qualifiqui de comèdia dramàtica i l'acabi volent reconstituïr l'ideal esperançador.

Quina sorpresa va donar, un any després, amb *Amor és Joventut!* Aquesta comèdia o farsa, escrita en prosa ritmada, vers lliure, és una obra de vera originalitat i deliciosament pintoresca en l'escena catalana, però no va ésser compresa.

En l'ocasió d'haver estat estrenada en el teatre Romea, de Barcelona, vaig trobar a Cavallé en la capital, i, lamentant-se de com l'havia tractat la crítica, va discórrer amb molt encert a propòsit d'aquella seva darrera producció presentada al públic. Poques vegades he sentit parlar a un autor tan desapassionadament considerant la valor de la seva obra, creient-ho i exposant-ho amb sinceritat en les seves amistoses confessions.

En el 1916 va estrenar *El Pes del Fruit*

i en el 1917 *La Terra*, drames que van anar refermant el poder del dramaturg i del literat; i, volent tornar a revelar el temperament de comediògraf, en el 1919 ens va donar una obra que fou saber tocar el botó del ressort del públic i de la crítica: *Els Germans Ferrerons*.

I esperem, esperem encara molt més del nostre antic company Pere Cavallé, d'aquest home fort i constant, actiu i recte en la seva vida consagrada al seu ideal en moments d'inspiració que li dóna força per a seguir treballant en bé de la seva petita ciutat, no deixant-la mai sinó per anar a complir amb rapidesa les obligacions que li imposen fora d'ella els seus càrrecs socials i per assistir a l'estrena de les seves obres a Barcelona, donant-hi exemple d'un gran província que de la seva població estant sent bategar l'ànima de la capital i comprèn a l'humanitat en general com als seus conveïns.

Essent ell president del CENTRE DE LECTURA, un dia estàvem parlant nosaltres dos en el seu despatx, i el brau impulsador, satisfet del bon resultat de les obres de renovació del casal i de la publicació de la REVISTA també reformada, m'explicava nous propòsits i afanys, fent memòria del nostre passat i augurant per a l'esdevenidor, sempre optimista. El temps anava transcorrent, important els deures del càrrec en la personalitat del meu conversant.

—Demà passat ens tornarem a veure— va dir-me Pere Cavallé, resolt.—Demà hauré d'anar a Barcelona, que en Pius Daví i la Maria Vila m'estrenaran *El Pes del Fruit* en el teatre Goya.

I ens vam acomiadar abraçant-nos confraternament, amb emoció, amb l'amistat de molts anys i el poder de molts records.

PLÀCID VIDAL

